

Cooperativismo e Eonomía Social, nº 28 (2005-2006), pp. 161-165

NOTAS SOBRE O REGULAMENTO DE ORGANIZACIÓN E FUNCIONAMENTO DO REXISTRO DE COOPERATIVAS DE EUSKADI

Pablo FERNÁNDEZ CARBALLO-CALERO

O Decreto 59/2005, de 29 de marzo, polo que se aproba o Regulamento de organización e funcionamento do Rexistro de Cooperativas de Euskadi, substitúe o anterior Decreto 189/1994, de 24 de maio, cuxa finalidade foi a de ordenar o Rexistro de Cooperativas desta comunidade adaptándoo aos cambios que a Lei 4/1993, de 24 de xuño, de Cooperativas de Euskadi – sometida posteriormente a revisión no ano 2000- estableceu respecto á lexislación anterior.

A opción de redactar un novo regulamento encontra a súa xustificación na evolución sufrida tanto pola práctica xurídico-rexistral como pola propia realidade social na que están inmersas as sociedades cooperativas. Non obstante, a valoración global positiva que o lexislador efectuou do texto anterior levouno a manter a súa estrutura, modificándose unicamente aqueles aspectos do articulado cuxa revisión era obrigada para conseguir os obxectivos mencionados.

O novo regulamento divídese en catro títulos, fraccionados á súa vez en capítulos –coa excepción do Título III dedicado á inscrición de asociacións cooperativas–, e nove disposicións adicionais.

O Título I contén as disposicións relativas á organización, eficacia e funcionamento do Rexistro. Este configúrase como un órgano unitario adscrito á Dirección de Economía Social do Departamento de Xustiza, Emprego e Seguridade Social do Goberno Vasco, competente respecto ás Cooperativas de primeiro, segundo ou ulterior grao, Grupos cooperativos, Corporacións cooperativas e Cooperativas mixtas, cuxa actividade

cooperativizada se leve a cabo no territorio da Comunidade Autónoma do País Vasco con carácter principal, estando, ademais, domiciliadas neste territorio, así como respecto ás Sociedades Cooperativas Europeas con domicilio social no mesmo e que, de conformidade co previsto no artigo 2 da Lei 27/1999, de 16 de xullo, de cooperativas, desenvolven con carácter principal a súa actividade cooperativizada neste territorio. Así mesmo, será competente respecto ás Unións, Federacións e confederacións de Cooperativas ou outras entidades asociativas que agrupen maioritariamente a sociedades e agrupacións incluídas no ámbito de aplicación da Lei de cooperativas de Euskadi.

Na nosa opinión, a competencia que o Regulamento atribúe ao Rexistro de Cooperativas de Euskadi en materia de Sociedades Cooperativas Europeas choca frontalmente co Regulamento CE n.º 1435/2003 do Consello de 22 de xullo de 2003 relativo ao Estatuto da Sociedade Cooperativa Europea. En efecto, este establece no seu artigo 11 que “toda SCE deberá estar rexistrada no Estado membro do seu domicilio social, no rexistro que sinala a lexislación dese Estado membro de conformidade coa lexislación aplicable ás sociedades anónimas”, o cal nos conduciría ao ámbito do Rexistro Mercantil. Por outra parte, a referencia que o Regulamento vasco fai ao art. 2 da Lei 27/1999, de 16 de xullo de cooperativas é errónea, posto que implica un precepto nacional en relación cunha figura e unha materia que son obxecto de específica regulación na normativa comunitaria.

As funcións principais do Rexistro, recollidas no artigo 3.1 do Regulamento, son: cualificar, inscribir e certificar os actos que segundo a normativa vixente deban acceder a este Rexistro; habilitar e legalizar os Libros obrigatorios; recibir o depósito das contas anuais e a certificación dos acordos correspondentes, limitándose a cualificar: se os documentos presentados son esixidos pola Lei, se están debidamente aprobados pola Asemblea Xeral e se constan as preceptivas sinaturas; expedir certificacións sobre a denominación das entidades cooperativas; resolver consultas sobre as materias que sexan da súa competencia; asesorar os promotores de novas cooperativa, e os administradores e asesores das xa constituídas sobre as dúbidas, insuficiencias ou outros defectos dos documentos presentados a cualificación e inscrición, anotación ou depósito; e, finalmente, calquera outra función que lle atribúan a Lei de cooperativas de Euskadi, este regulamento ou as súas normas de desenvolvemento.

O apartado segundo do mencionado art. 3 destaca o papel do Rexistro como un instrumento activo de fomento cooperativo, e o feito de que en

caso de dúbida as normas se interpreten no sentido máis favorable para a autenticidade, desenvolvemento e continuidade da Cooperativa, ou que os expedientes de creación de novas cooperativas e reactivación das xa existentes gocen de prioridade a efectos de despacho, constitúen senllos exemplos ao respecto.

O Rexistro de Cooperativas de Euskadi réxese polos principios rexistrals tradicionais e así o artigo 4 indica que a eficacia do mesmo está definida polos principios de publicidade material e formal, legalidade, lexitimidade, prioridade e tracto sucesivo. Polo que respecta a este último convén destacar que poderán inscribirse os actos con eficacia actual emanados de cargos sociais que, pese a ter sido validamente elixidos no seu día, non foron inscritos estando vixente o seu mandato, aínda que este tivese finalizado; para isto deberá acreditarse o nomeamento e a lexitimación dos outorgantes mediante un certificado expedido pola entidade solicitante con todos os requisitos legais e regulamentarios esixibles.

O Rexistro levará os seguintes libros: Libro de inscrición de Sociedades Cooperativas e outras agrupacións empresariais, Libro de inscrición de Asociacións Cooperativas, Libro de Sociedades Cooperativas Europeas, Libro ficheiro de habilitacións e legalizacións e Libro ficheiro de depósito de contas. Dous son neste punto as novidades máis significativas: por unha parte desaparece o Libro diario, xustificando a Exposición de Motivos do Decreto esta medida ao sinalar que con isto se tende a “simplificar a tramitación rexistral sen prexuízo da seguridade xurídica, xa que ao estar encadrado o Rexistro de Cooperativas na Administración Xeral da Comunidade Autónoma Vasca todos os documentos que entran no mesmo son anotados no Rexistro de Entradas do Departamento no que se sitúa, co que se mantén a mencionada seguridade xurídica no que atinxe á constancia da entrada de documentos e aos efectos xurídicos que da mesma deriva e se axiliza a posterior tramitación”; por outra parte, a creación do Libro de Inscrición de Sociedades Cooperativas Europeas é unha consecuencia lóxica do exceso de competencias que o art. 2.1. atribúe ao Rexistro de Cooperativas de Euskadi, polo que nos remitimos ao exposto anteriormente en relación con este extremo.

O Título I fai referencia ás clases de asentamentos –inscricións, anotacións preventivas, cancelacións e notas marxinais–, criterios de extensión e ordenación dos mesmos, contido e prazo para a súa práctica; en relación con esta última cuestión o art. 25 indica que “agás disposición legal ou regulamentaria en contrario, os asentamentos practícaranse dentro

do prazo de tres meses desde a data de presentación do documento no Rexistro do Departamento competente en materia cooperativa”.

Finalmente, a última parte está dedicada á cualificación rexistral e aos recursos dispoñibles contra a resolución de cualificación. Desaparece a distinción, para axustarse á normativa básica que regula os procedementos administrativos, entre resolución denegatoria provisional ou definitiva e facilítase a inscrición parcial daqueles títulos que conteñan máis dun acto inscribible. Polo que concirne aos recursos, o artigo 31 sinala a opción de formular recurso de alzada, que se interporá ante o viceconselleiro de Traballo e Seguridade Social, e a posibilidade, cando así o determine a resolución de cualificación, de interpor unha reclamación previa á vía xudicial civil que se substanciará ante o conselleiro de Xustiza, Emprego e Seguridade Social.

O Título II aborda a inscrición das sociedades cooperativas e dos seus actos; de acordo co art. 32 serán actos de inscrición obrigatoria: a constitución da Cooperativa –que será necesariamente a inscrición primeira–; as modificacións estatutarias; o nomeamento e cesamento dos administradores titulares; a designación e cesamento dos membros da comisión executiva e conselleiros delegados, no seu caso, así como o nomeamento e cesamento dun ou varios directores xerentes; o apoderamento xeral, incluído o dos directores xerentes, e as delegacións permanentes de facultades do Consello Reitor na Comisión Executiva ou nos conselleiros delegados e, cando se trate de Corporacións Cooperativas, na dirección; nomeamento e cesamento dos membros titulares da Comisión de vixilancia e, no seu caso, do Consello de Control; a transformación, fusión e escisión da Cooperativa; a súa disolución e liquidación; a declaración de concurso e as medidas de intervención temporal; as resolucións xudiciais e administrativas nos termos previstos pola Lei de cooperativas de Euskadi ou por este Regulamento; e, en xeral, os actos ou contratos que modifiquen o contido dos asentamentos practicados ou cuxa inscrición prevexan as leis ou o presente Regulamento.

Como actos obxecto de inscrición potestativa o Regulamento sinala: a inscrición do nomeamento e cesamento dos membros do Consello Social e do Comité de Recursos, así como dos apoderamentos singulares; a inscrición dos suplentes en tanto non pasen a ocupar as vacantes correspondentes; e o poder xeral para preitos.

Destaca no Regulamento a posibilidade de efectuar unha cualificación previa do proxecto de estatutos sociais. Así, en virtude do art. 36 “os xestores dunha Cooperativa en constitución poderán solicitar a

cualificación previa do proxecto de estatutos sociais, para o cal deberá presentarse exemplar por duplicado da Acta da Asemblea constituínte, firmada por todos os promotores, que conteña o proxecto de Estatutos sociais cuxa cualificación previa se solicita”. Unha vez efectuada a cualificación –para a cal existe un prazo de vinte días desde a entrada da solicitude no Rexistro–, e se esta é favorable, devolverase aos xestores un dos exemplares do proxecto estatutario debidamente dilixenciado e selado; en caso contrario, se se advirten faltas emendables, o Rexistro procederá á súa rectificación de conformidade co disposto no art. 9.2 da Lei de cooperativas de Euskadi.

Como novidade importante dentro das liquidacións das Cooperativas, tal e como sinala a Exposición de Motivos do Regulamento, atópase a regulación do activo sobrevido naqueles casos en que, tras procederse á aprobación da liquidación dunha sociedade e a súa consecvente cancelación de asentos rexistrados, aparezan bens que non foron adxudicados correctamente.

O Título III disciplina a inscrición das Asociacións de Cooperativas, entendendo por tales as Unións, Federacións, Confederacións e outras entidades asociativas que agrupen maioritariamente a Cooperativas reguladas pola Lei de cooperativas de Euskadi. Esta inscrición producirase a efectos de publicidade formal, en atención á propia regulación constitucional do dereito de asociación.

Por último, o Título IV do Regulamento regula outras funcións conexas do Rexistro, como son a legalización e habilitación dos libros, o depósito e a publicidade das contas anuais, o exame das denominacións propostas ou o asesoramento, con carácter exclusivamente informativo, en torno a aquelas consultas que as Sociedades Cooperativas e as súas Asociacións, os seus respectivos promotores, as autoridades e poderes públicos, os funcionarios, incluso de arancel, así como calquera outros profesionais que deban realizar funcións, prestacións ou servizos ante aquelas para a súa inscrición rexistral e os administradores estimen oportuno formular. Si podemos subliñar que en materia de contas se simplifica a súa presentación para o depósito ao desaparecer o requisito da cualificación polo Rexistro das sinaturas dos administradores que constan nas contas, substituíndose por un certificado do secretario do Consello Reitor de que as contas están asinadas por todos os administradores– e que o Rexistro non inscribirá ningún documento presentado con posterioridade á data en que debían ter sido depositadas as contas, quedando a salvo os actos imprescindibles para o bo funcionamento da sociedade ou a súa ordenada liquidación.

